

joka taholla kaatuvat. Mutta syvyydestä nousee uusia voimia, jotka asettavat kaatuneitten paikalle parempia ihanteita ja jotka suorittavat historiallisen tehtävänsä.

Jo Marx lausui taistelussaan Proudhonia vastaan: »Tämä on se aika, jolloin kuntoa, rakkautta, vakautusta, tietoa, omaatuntoa j. n. e., sanalla sanoen kaikkea pidetään kaupaksi. Se on yleisen turmeluksen, yleisen lahjomisen aika eli — taloudellisesti puhuen — aika, jolloin jokainen tavara, aineellinen tai siveellinen, tuodaan kauppatavarana myytäväksi, oikein kauppa-arvonsa mukaan punnittavaksi.»

Mutta silti ei ihmiskunnan tarvitse joutua epätoivoon. Nuori, innostunut runoilija lohduttaa sitä kaunein, ihanin säkein:

»Veljeni! Ei ole unta se, haavetta vaan!
 Katso, kuinka jo synkeä yö!
 Katso: liiaksi tuskia päällä jo maan,
 liian mahtava synnin työ!
 Nääntyy kohta jo maailma, loppuvi näin
 taisto! — Silloin oi, kohottaa
 sädehohtoa rakkauden kirkasta päin
 katseen loistavan kansa ja maa.»

Suuret juhlat lohduttavat lämmittävät, ylentävät mieltä.

TULEVAISUUTTA KOHTI.

Kun tarkastaa nykyistä maailman menoa, niin paraimmankin optimistin sydäntä kouristaa; hän on vähällä muuttua pessimistiksi, hän vaipuu ehdottomasti tuon tuostakin synkkiin ajatuksiin. Maailman pahuuden ja kehnouden valittaminen ei muuten ole mitään uutta; se ilmenee vähän väliä sekä syystä että syyttä. Mutta omituista tässä epätoivoisessa, synkässä katsantokannassa on se, että se esiintyy aikana, jolloin ihmiskunta on niin ylpeä muka »korkeasta sivistyksestään», jolloin tehdään niin suuremmoisiksi keksintöjä, että päätä huijaa, jolloin ihminen muka on kohonnut oikein »luon-

non herraksi». Näyttää monesti siltä, kuin ihmismielet kyllästyneinä tähän »korkeaan kulttuuriin» pyrkisivät takaisin luonnon helmaan, kuin oltaisiin joutumassa samaan tilaan, jossa ihmiset olivat 18:nnen vuosisadan loppupuolella, jolloin Jean Jacques Rousseau kirosi kulttuurin niin valtavasti, että Voltaire sanoi saavansa erittäin suuren halun kontata nelinjaloin joka kerta kuin luki Rousseau'n kirjoituksia ja jolloin Watteau maalasi tauluja, joissa hienosti puettut naiset ja miehet olivat vetäytyneet kauas »kulttuurielämästä» ja huvittelivat »luonnon helmassa».

Kehitysoppi, ennen kaikkea sen varsinainen perustaja, suuri ranskalainen tutkija Lamarck, joka Cuvierin painostuksesta kuoli melkein kurjuudessa, ja hänen seuraajansa Darwin ja Haeckel ovat osoittaneet, että ihminen polveutuu samasta alkuperästä kuin ihmismuotoiset apinat, gorilla, troglodytes y. m. Antropologiset tutkijat, kuten Wilser, Ameghino ja Klaatsch, ovat pääasiallisesti ikivanhojen pääkallomuuotojen avulla niinkään väittäneet, että alkuihmiset olivat jotenkin apinankaltaisia, ja sen mukaan ovat monet taiteilijat, Kilz, Kupka, Jäger, Derrey y. m., kuvanneet noita alkuihmisten sangen epämiellyttäviä muotoja. Eivätkä nykyisetkään alkuasteella olevat kansat, kuten bushmannit, papualaiset, tulivuorelaiset y. m., anna esihistoriallisesta ihmisestä kovin korkeata käsitystä. Viisas koira tahi Elberfeldtin hevoset samoin kuin elefantit ovat monessa suhteessa näitä kaikkia korkeammalla tasolla. Jos katsoo asioita suurin piirtein, täytyy sentakia ehdottomasti yhtyä erään kuuluisan tähtientutkijan lausuntoon: »Minä en voi ajatella mitään täydellistä, jumalallista olentoa, joka voisi tuhlatella niin suunnattomassa määrässä ainesta ja voimaa, että rakentaisi suuren, mahdottoman suuren doomin (kirkkorakennuksen) pelkästään epäonnistunutta ihmissukua varten sille lapselliseksi iloksi.»

Toisin sanoen antroposentrinen maailmankatsomus on yhtä mahdoton kuin geosentrinen, s. o. ihminen on

yhtä vähän luomakunnan keskus kuin maapalloon. Jälkimmäinen oppi on jo lähes 400 vuotta sitten hylätty; edelliseen uskotaan vielä laajoissa piireissä.

Mutta vaikka ihminen alkunsa on ollut sangen alhaisella tasolla ja osaksi vieläkin on, niin kulttuuri yhä vain nousee ja edistyy. Ja jalompi osa ihmiskuntaa ei myöskään voi olla ilman ihanteita, vaikkapa se järkevästi pysyykin todellisuuden pohjalla. Ja nämä ihanteet voivat olla monenlaisia. Voi olla haudantakainenkin ihanne. Suuri filosofi Kant todisti kyllä, ettei *tieteellisesti* voi näyttää toteen Jumalan olemassaoloa eikä sielun kuolemattomuutta; hänen edelläkävijänsä olivat Hume ja Voltaire. Mutta ei kukaan myöskään ole tieteellisesti todistanut jumalallisen olennon olemattomuutta eikä sielun kuolevaisuutta. On kovin ikävää, että tätä asiaa on niin paljon väärinkäytetty, itsekkyyden peittämiseksi ulkokultaisuudella, vieläpä poliittisiinkin tarkoituksiin, johon se ei itsessään lainkaan kuulu, yhtä vähän kuin esim. rakkaussuhteetkaan.

Löytyy toinenkin ihanteellisuus, jota edustavat Nietzsche, Brandes y. m. He arvelevat, että on luotava »yli-ihmisiä» »skarjaihmissen» kustannuksella; jos näin saataisiin edes 50 »yli-ihmistä», niin voitaisiin kaikki muut uhrata. Tämä oppi on sangen sydämetön, mutta ei voi siltä juuri ihanteellisuutta kieltää. Se arvelee, että kokoamalla korkeimmat avut muutamiin yli-ihmissiin, mistä hinnasta tahansa, pääsisi koko ihmiskunta yhä korkeammalle tasolle.

Kolmas ihanne on se, jota voisimme nimittää *yhteiskunnalliseksi*. Sen palvojat toimivat palavalla innolla kohottaakseen kansojen pohjakerroksia, ja he uskovat, että täten syntyy yhä suurempi määrä »yli-ihmisiä», kun tie on auki *kaikkien* esteettömälle kehitykselle, nyt kun vain ne, jotka ovat osuneet suhteellisen suotuisiin oloihin, pääsevät *täydellisesti* kehittymään. Suuri taloustieteilijä Gustav Schmoller on arvellut, että juopa, joka nykyään erottaa niin jyrkästi eri kansankerroksia, joutuu siitä, että sivistystaso on niin erilainen ja että, jos

tämä epäkohta poistetaan, tyytymättömät kerrokset kävisivät vähemmän vaativiksi. Tällä kannalla ovat monet muutkin etevät henkilöt. Ei voi kieltää, että sivistys, korkeampi oppineisuus ja tietämys ympäristöstä ja ihmiskunnasta on suuressa määrin omiansa kohottamaan alempien kansankerrosten arvoa ja toimintakykyä, mutta meidän tulee olla selvillä siitä, että tämä puoli, niin tärkeä kuin se onkin, ei yksin riitä, sillä taloudelliset olot näyttelevät siksi ratkaisevaa osaa maailman menossa, että ne tulevat ensisijassa kysymykseen, kun sosiaalinen ihanne on toteutettava.

Sentakia, jos tahdomme kannattaa tätä ihannetta, meidän täytyy koko sielullamme antautua sen palvelukseen, kun kenenkään ylevämielisen ihmisen omatunto ei voi sallia, että toiset ikuisesti elävät ainakin suhteellisessa ylellisyydessä, kun taas toiset viettävät elämänsä ainakin suhteellisessa kurjuudessa.

Ja kun on kysymys siitä, keneltä etupäässä voi toivoa tämän korkean ihanteen toteuttamista, niin kääntyvät katset luonnollisesti nuorison puoleen, joka povessaan kantaa kauniin tulevaisuuden siemeniä, niiden nuorten, joilta yleensä ei puutu intoa eikä tarmoa, kun jokin ylevä ihmisyyssaate on kyseessä, ja joilta siis varmasti voi vaatiakin, että he pitävät huolen ihmisyyden korkeammista ihanteista ja niitä varten uhraavat kaikki voimansa, vaikkapa henkensäkin.

Sillä, uskokaa vanhaa kokenutta miestä, ei mikään maailmassa voi antaa ihmiselle suurempaa tyydytystä, suurempaa iloa, kun hän seisoo hautansa partaalla, kuin tieto siitä, että hän ei ole elänyt itseänsä eikä mitään ahtaampaa piiriä varten, vaan niitä suuria joukkoja varten, jotka vielä vaeltavat pimeydessä ja kurjuudessa ja joiden keskuudesta vielä nousee uusi parempi, korkeammalle pyrkivä ihmiskunta!

»*Ille faciet*», hän on sen tekevä, kasvava nuoriso suurine, jaloine ihanteineen!